

Rymdstyrelsens yttrande angående SOU 2021:65, Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur

Rymdstyrelsen har beretts tillfälle att yttra sig angående rubricerat betänkande.

Internationellt

Direktivet anger forskningsinfrastruktur på nationell nivå, vilket utredningen i stora drag hållit sig inom. Rymdstyrelsen finner det olyckligt att deltagande i och ekonomiska bidrag till internationella forskningsinfrastrukturer därigenom inte belysts. I synnerhet saknas en analys av hur nationella och internationella satsningar på forskningsinfrastruktur ska vägas emot varandra. Rent formellt sker detta ofta genom regeringsbeslut om att Sverige ska ingå i mellanstatliga avtal och konventioner avseende internationella forskningsinfrastrukturer. Men det behövs ett underliggande organ som i praktiken kan väga behovet av olika typer av infrastrukturer för skilda forskningsområden. Vetenskapsrådet har den senare rollen idag och vi saknar utredningens analys av hur dagens system fungerar.

Samverkan mellan lärosäten

Rymdstyrelsen stöder förslaget att utveckla samverkan mellan lärosätena vad gäller forskningsinfrastruktur. Vi poängterar också vikten av att forskningsinstitut inte glöms bort i detta sammanhang (t.ex. Institutet för rymdfysik). Det är olyckligt att utredningen inte identifierar vem som bör få uppdraget. På kort sikt anser Rymdstyrelsen att det är naturligt att Vetenskapsrådet får detta uppdrag och bygger vidare på sina erfarenheter av samarbetet inom Universitetens Referensgrupp för Forsknings Infrastruktur (URFI).

Finansiering

Utredaren föreslår att regeringen ålägger ansvariga myndigheter ett rapporteringskrav avseende anskaffning, drift och förvaltning av forskningsinfrastruktur. Utredningen (sid 18) skriver: ”Regeringen bör noga överväga hur rapporteringskravet utformas så att det fyller sitt syfte och kan hanteras effektivt av samtliga parter”.

Rymdstyrelsen håller med om att satsningar på forskningsinfrastruktur ofta inte är transparenta, men ser samma problem som utredningen lyfter i den citerade meningen ovan. Vi konstaterar att Rymdstyrelsens satsningar på forskningsinfrastruktur är komplex och inte lätt låter sig klassificeras i enkla kategorier. Genom Rymdstyrelsens bidrag till ESA och nationella aktörer finansierar Sverige indirekt många internationella forskningsinfrastrukturer i rymden. Även forskningsinfrastrukturen på Esrange får en basfinansiering inom ramen för ett internationellt samarbete.

Vetenskapsrådet

Utredningen har en styvmoderlig beskrivning av Vetenskapsrådets nuvarande system för inventering av behovet av forskningsinfrastrukturer och prioriteringen av stödet till dessa. Denna viktiga beskrivning döljs på sidorna 68-69 under rubriken ”3.9.1 Forskningsinfrastrukturer definieras olika” och utredningen saknar en djupare analys av hur detta system fungerar idag.

Direktivet 2020:52 till utredningen noterar att deltagande i internationella forskningsinfrastrukturer ger affärsmöjligheter, men att svenska företag och andra forskningsaktörer är underrepresenterade som leverantörer till högteknologiska forskningsanläggningar. Detta deltagande behöver stärkas och prioriteringar av forskningsinfrastruktur behöver inkludera perspektiv från näringslivet och andra aktörer, enligt direktiven (betänkandets sida 325).

Utredningen nöjer sig dock med att föreslå att instruktionen till Vetenskapsrådet (VR) ska innehålla ett främjande av samhällsutmaningar. Utredningen (sid 223) anser att det ännu bredare perspektivet (affärsmöjligheter, konkurrenskraft, etc.) bör tas hänsyn till under hela forskningsinfrastrukturens livscykel. Utredningen (sid 269) finner det emellertid inte rimligt att Vetenskapsrådet ges en instruktion att vidga perspektivet, eftersom detta avviker alltför mycket från VR:s huvuduppdrag. Rymdstyrelsen ser inte orimligheten i en ytterligare breddning av VR:s uppdrag. Rådet för forskningens infrastrukturer (RFI) har redan idag en ganska speciell ställning inom VR och rådet gör självständiga prioriteringar. Det bör vara fullt möjligt att redan idag ge RFI ett breddat uppdrag utan att det negativt påverkar den grundvetenskapligt inriktade prioriteringen inom VR:s övriga råd.

Framtida myndighet

Det är olyckligt att förslaget om ny myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse blir hängande i luften efter 332 sidor. Rymdstyrelsen ser både för- och nackdelar med förslaget:

- En renodling av uppgifterna, t.ex. genom att skilja RFI från resten av Vetenskapsrådet, kan ge tydligare roller för myndigheterna.
- Utredningen föreslår att den nya myndigheten endast tar över delar av RFI:s verksamhet. Ansvar för många små nationella infrastrukturer verkar skjutas över på lärosätena, utan att utredningen tydligt analyserar för- och nackdelar med detta. Rymdstyrelsen ser inte belägg för att detta leder till bättre prioriteringar. Dessutom fungerar en del av dessa mindre infrastrukturer som noder i större internationella samarbeten, där det övergripande ansvaret måste ligga utanför lärosätena. Begränsningen av vilka infrastrukturer som är av särskilt nationellt intresse kan bli svårare än vad utredningen ger bild av.

Rymdstyrelsen finner det viktigt att en eventuell ny myndighet samverkar väl med expertmyndigheter som har kunskap inom de enskilda verksamheterna.

Digital forskningsinfrastruktur

Rymdstyrelsen ser positivt på förslaget att skapa en samordnande myndighet kring digital forskningsinfrastruktur och håller med om att frivillig samverkan mellan olika aktörer kan skapa en oklar och komplex ansvarsfördelning. Det gäller inte enbart för forskningsinfrastrukturer, utan även andra myndighetsgemensamma infrastrukturer. I de fall infrastrukturen är en resurs både för myndighetsutövning och för forskning är det en fördel om hanteringen är likartad och att det arbete som Myndigheten för digital förvaltning gör kring förvaltningsgemensam digital infrastruktur tas i beaktande.

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektören, Christer Nilsson, beslutat efter föredragning av Per Magnusson.

För Rymdstyrelsen,

Christer Nilsson
Stf. generaldirektör

Per Magnusson
Forskningshandläggare